Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta

Gondova ulica 2
811 02 Bratislava 1

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Oponentský posudok

k habilitačnej práci s názvom *DEBRIS COMPANY*
kandidátky Mgr. Dáše Čiripovej, PhD.
v odbore habilitačného konania a inauguračného konania divadelné umenie

Habilitačná práca kandidátky Mgr. Dáše Čiripovej, PhD., ktorá vyšla v pandemickom roku 2020, predstavuje históriu a tvorbu divadelného súboru Debris Company (pôvodne Hubris Company) a ponúka akademicky hodnotný a komplexný (no dostatočne podrobný) analytický prehľad nielen samotnej umeleckej produkcie ale aj širšieho spoločenského a kultúrneho vplyvu tohto zoskupenia, ktoré sa medzičasom (za cca 30 rokov svojej existencie) stalo fenoménom. Na tomto mieste je príhodné povedať, že určite neexistuje dôvod zoskupenie Debris za fenomén neoznačiť.

Čiripová sa vo svojej monografii venuje najmä analýze kompozičných postupov, choreografického jazyka a vizuálnej dramaturgie súboru Debris company, pričom tieto prezentuje v kontexte vývoja slovenského ale aj stredoeurópskeho pohybového divadla konca 20. storočia a prvých dekád 21. storočia. Čiripová vytvorila bilingválnu monografia (text na jednotlivých stranách je vždy v slovenskom aj anglickom jazyku), v ktorej sa jej účinne darí prepájať svoju teoretickú analýzu a bohatú vizuálnu dokumentáciou. Keďže v prípade Debris company ide o pohybové divadlo s výrazným estetickým rukopisom, použité fotografie, grafické návrhy a obrazový materiál autorke pomáhajú analyzovať tvorivé a estetické princípy Debris Company.

Autorka svoj text rozdelila do dvoch základných častí (Debris a Hubris), ktoré sú zarámcované úvodom od Anny Gruskovej a záverečným súpisom inscenácií, ktorému predchádza ešte krátka akoby sumarizačná pasáž nazvaná Teorémy. Takéto rozdelenie textu je náležité a relevantné, najmä dvoch hlavných kapitol. Úvodná pasáž od Anny Gruskovej uvádza čitateľa do kontextu veľmi osobným zhodnotením súvislostí vzniku a práce súboru a pomáha tak autorke efektívne ponúknuť analýzu v nasledujúcom texte.

Doc. Mgr. Ivan Lacko, PhD.
ivan.lacko@uniba.sk

Teorémy, naproti tomu, možno nevyužívajú potenciál na špecifickejšie zhrnutie významu Debris company a ich vplyvu na rozpracovanie tém a foriem v súčasnom divadle na Slovensku, pretože v krátkom a generickom popise v troch (3) odsekoch sa asi nedá dostatočne zosumarizovať všetko to, čo súbor dokázal (čo je mimochodom vzápätí aj kvantifikované v zozname inscenácií).

Ako som spomenul vyššie, hlavnými dvoma časťami monografie sú kapitoly o formovaní a činnosti súboru Hubris Company (1990–1994) a o vývoji a produkcii Debris Company od roku 1995 do roku 2020. Autorke sa tak darí predstaviť miesto Debris Company v dejinách slovenského divadla, pričom zároveň hneď na začiatku jasne uvádza aký metodologický prístup použije a ako svojou analýzou, popisom a aplikovaným teoretickým rámcom ukáže akými spôsobmi súbor prepája tanec, fyzické divadlo a performance art. Pokým časť o Hubris Company vysvetľuje kontext obdobia postsocialistickej transformácie začiatkom 90. rokov 20. storočia a dokumentuje experimentálne predstavenia, ktoré spájali text a pohyb a skúmali identitu a telesnosť v meniacom sa spoločenskom kontexte, v zameranej na „tvorbu následníka", súboru Debris Company, sa venuje obdobiu po roku 2004 (keď do súboru prišla „osudová" členka Stanislava Vlčeková. Čiripová analyzuje viaceré dôležité predstavenia, napr. *Soliloquy*, *Cosmidiot*, *Hexen*, *WOW!*, *Glitch*, či seminálnu inscenáciu *Epic*, ale aj mnohé ďalšie a zameriava sa na ich choreografickú výstavbu, scénografiu, hudbu a svetelný dizajn.

Autorka čitateľom zdôrazňuje spomínanú zásadnú premenu po roku 2004, keď sa k súboru pripojila tanečníčka a choreografka Stanislava Vlčeková, čo viedlo k posunu v aplikovaní viacvrstvového a sofistikovanejšieho fyzického jazyka. Autorka tiež zdôrazňuje relevantnosť tém telesnosti, expresivity, fragmentácie a interdisciplinárnej spolupráce (tanec-divadlo-hudba-výtvarné umenie). Z tohto pohľadu je predstavená analýza a prehľad vývoja súboru Debris company aj prehľadom vývoja slovenského divadla ako takého. Kolektívne kreatívne postupy a prístupy súboru sú prezentované aj ako akýsi archív slovenského pohybového divadla a môžu slúžiť aj ako nástroj na komplexnejšie pochopenie vývoja súčasného performatívneho umenia v strednej Európe.

Pokiaľ ide o teoretický rámec, je zrejmé, že autorka sa vynikajúco orientuje v teoreticko-kritických konceptoch aplikovaných na analýzu divadelného a performatívneho umenia, ale veľmi dobre rozumie aj všeobecnejšiemu rámcu kritiky a teórie iných

umeleckých disciplín a žánrov. Teória o divadelnej choreografii je predstavená relevantné a zrozumiteľne aj akademikom ako som ja sám, ktorý sa orientujú skôr v textovej rovine a to isté platí aj pre vizuálne rozbory a artefakty. Autorka vzájomne prepája umelecké vnímanie napríklad fragmentárnosti, či montáže alebo telesnosti, čiže čŕt ktoré sú literátom (ako ja) skôr známe z modernistickej a postmodernistickej literárnej tvorby. Dôležitú úlohu tu plní aj fotografická a grafická časť knihy, ktorá autorke pomáha vizuálne odkomunikovať efekt analyzovaných inscenácií, vrátane dokumentáciu skúšok, samotných predstavení ale napríklad aj scénografických návrhov. Vizuálny materiál neslúži iba ako doplnok alebo ilustrácia, ale ako relevantná súčasť analytického diskurzu.

Mám aj niekoľko kritickejších poznámok, ktoré však nie sú natoľko podstatné, aby oslabili celkovú údernosť a vyznenie monografie. Rozhodnutie pre bilingválne vydanie knihy je správne, hoci niekedy formátovo mätúce, keďže obe jazykové variácie sa objavujú vedľa seba či nad sebou na jednej strane a nie je vždy jasné, ktorým smerom ich treba čítať. Aj v obsahu sa mi ťažko orientovalo, kým som pochopil ako je formátovaný. Možno je toto formátovanie mätúce zámerne, aby vyjadrilo viaceré témy a koncepty samotného súboru (nelineárnosť, fragmentácia, atď.) ale v akademicky ponímanej monografii to asi nefunguje až tak dobre, keďže čitatelia sa budú skôr chcieť sústrediť na teoreticko-analyticko-kritický aspekt textu.

Práca so sekundárnymi zdrojmi je vynikajúca a ako som už spomenul, ukazuje autorkinu skvelú orientáciu v relevantných zdrojoch ako aj schopnosť ich náležite použiť v takomto texte. Chýba mi zoznam použitej literatúry na konci, čo je možno prehnane pedantské, keďže autorka v poznámkach pod čiarou adekvátne cituje každú referenciu, ale pomohlo by, keby si čitateľ alebo čitateľka mohli nájsť sekundárny zdroj aj rýchlejšie ako listovaním a hľadaním mikroskopických poznámok pod čiarou. Ešte pedantskejšia a nie až tak podstatná je moja kritika (naozaj iba) pár nekonzistentných prekladov do angličtiny (napr. chýbajúci plurál v „List of production", čo sa žiaľ dostalo aj do obsahu. V samotnom texte i obsahu ma tiež zarazilo, že kapitoly „The World on Stage" a „Keeping the Distance" sú iba po anglicky. Neviem, či som prišiel na dôvod, prečo je tomu tak.

V každom prípade možno jednoznačne konštatovať, že monografia Dáše Čiripovej *Debris Company* je dôležitým a významným príspevkom do akademických štúdií o divadelnom a tanečnom umení (nielen) na Slovensku. Skutočnosť, že sa venuje jednému

nezávislému slovenskému divadelnému súboru a historickej trajektórii jeho vývoja, zmien, a vplyvu je tiež netradičným a chvályhodným prístupom. Vďaka interdisciplinárnej analýze a bilingválnej forme sprístupňuje slovenské tanečné divadlo aj medzinárodnému publiku, čo je podstatné najmä v kontexte interkultúrneho dialógu a spôsobilosti pohybového divadla komunikovať globálne. Z akademického hľadiska má táto monografia určite potenciál stať sa vyhľadávaným a relevantným zdrojom pre výskum performatívnych produkcií, choreografie tanca a tanečného divadla, ale aj všeobecnejšie teórie postdramatického divadla.

Z môjho pohľadu predložená habilitačná práca vo forme knižnej monografie spĺňa všetky kritériá štandardne kladené na tento typ prác.

V Bratislave, 23. 10. 2025

Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta
KATEDRA ANGLISTIKY
A AMERIKANISTIKY
Gondova 2, 811 02 Bratislava 1

Doc. Mgr. Ivan Lacko, PhD.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Gondova 2
811 02 Bratislava, SR
tel.: +421 903 272 774
e-mail: ivan.lacko@uniba.sk